

KISGRAFIKA^{2023/2}

KIADJA A „KISGRAFIKA BARÁTOK KÖRE GRAFIKAGYŰJTŐ ÉS MŰVELŐDÉSI EGYESÜLET”

Vén Zoltán
C2, C5, 146 × 100 mm

Habdank Walter
X1, 63 × 62 mm

Fery Antal, 1978.
op. 1310., X2, 89 × 60 mm

Perei Zoltán, 1988.
X1, 115 × 76 mm

Gulicska Lőrinc: *Madách 200*
2022., rajz, 120 × 85 mm

Stettner Béla, 1972.
op. 265., X3, 135 × 75 mm

TARTALOM

Dr. JUHÁSZ István: *Madách Imre 200.* • Ifj. Dr. SARKADY Sándor: *Egy soproni ex libris*
ÜRMÖS Lóránt: *A bélyeggyűjtő Nemcsics család* • BALAJTI Károly: *TEG jubileum*
STOKINGER József: *Vén Zoltán grafikusművész rézmetszetéről*
RÁCZ Mária: *Benczúr emlékkiállítás* • VASNÉ Dr. TÓTH Kornélia: *Bodri Ferenc kiállítása*
HORVÁTH Hilda: *Kiállítás beszámoló* • FEHÉR Béla: *Kétfedelű metamorfózis*
PADNÉ SZABÓ Mária: *Mesekötőde* • HORVÁTH Hilda: *Dr. Arató Antal könyve*
SAJTÓFIGYELŐ • ÉVFORDULÓS EX LIBRIS MŰVÉSEK • CÍMERÁBRÁZOLÁSOK
GYERMEKNAPI GYŰJTÉSEK

ALAPÍTVÁ: 1959. MEGJELENIK ÉVENTE NÉGY ALKALOMMAL
Postacím: 2042 Törökbálint, Bartók Béla utca 2. • Internetcím: www.kisgrafiKA.hu
Ex librisek forráshelye: Stokinger gyűjtemény és www.exlibrismuzeum.hu
Felelős kiadó: Antalné Tari Zsuzsanna ügyvezető • e-mail: titkar@kisgrafiKA.hu
Szerkesztők: dr. Tebeli Izabella • Stokinger József
ISSN 0209-6161 (nyomtatott) • ISSN 2786-1104 (online)

MADARAK ÉS FÁK NAPJA

Május 10-én a rendezvények célja, hogy különböző megemlékezésekkel a társadalom, különösen az ifjúság természetvédelem iránti elkötelezettségét kialakítsa. Ezt a jó célkitűzést erősíti már több évtizede a KBK is. Pesti László tagtársunk neve egybeforrt Budapest parkjainak sorsával. Évekig gondozta a Múzeumkertet, majd a Népliget lett második otthona. Itt ültetett el – több tagtársunk jelenlétében – egy libanoni tölgyet, amely azóta a Kisgrafika Barátok Köre EMLÉKFÁJA.

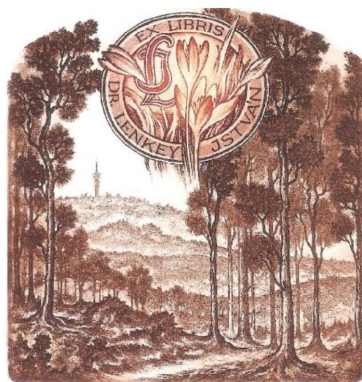
Kerékgyártó László 1950 –
CAD, 90x65 mm, 2009

Maria Elisa Leboroni 1934 –
X2/3, 100x70 mm, 1984

Kékesi László 1919 – 1993
op 36, C5, 85x68 mm, 1965

Bálint Ferenc 1960 –
C3C5, 85x85 mm

Anton Vermeylen 1931 – 2012
op 285, X6/3, 65x100 mm, 2003

Vén Zoltán 1941 –
C2/3, 148x88 mm, 2000

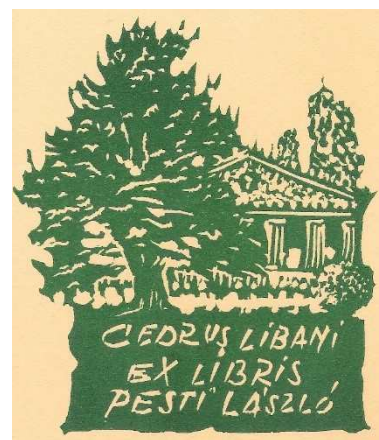
Fritz Kühn 1924 – 2004
76x53 mm

Szilágyi Imre 1942 –
op 1125, X3/3, 112x77 mm, 2009

Kőhegyi Gyula 1933 –
87x72 mm

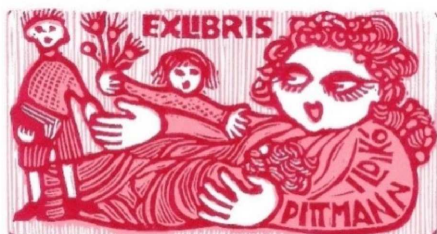
Kerékgyártó László 1950 –
CAD, 88x75 mm, 2004

MÁJUS 28. GYERMEKNAP

„Bár mondják, múlnak a gyermekévek, nincs visszaút, új mesék nem várnak reánk. – Van mégis csillagfényű álomvilág, de azt gyermekünk álmodja tovább.”

Haranghy Jenő 1894 – 1951
op 7, P1, 72x94 mm, 1911

Maria Elisa Leboroni 1934 –
X3, 40x75 mm

Helmut Seehausen 1913 – 1999
X2, 105x78 mm, 1970

Perei Zoltán 1913 – 1992
X1, 93x80 mm

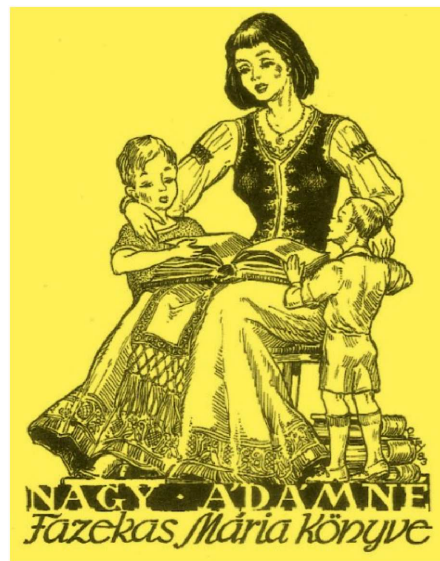
Imets László 1934 –
X2, 147x95 mm, 1976

Ján Novák 1921 – 1944
X1, 112x62 mm 1940

Menyhárt József 1901 – 1976
op 240, X2, 121x88 mm

Petry Béla Albert 1902 – 1996
tollrajz, 91x70 mm, 1983

Várkonyi Károly 1910 – 2001
op 658, X2, 91x55 mm, 1972

SEMMELWEIS NAP JÚLIUS 1. A MAGYAR EGÉSZSÉGÜGY NAPJA

1818-ban, e napon született Semmelweis Ignác magyar orvos, az „anyák megmentője”, aki kiemelkedő szerepet játszott a gyermekágyi láz leküzdésében.

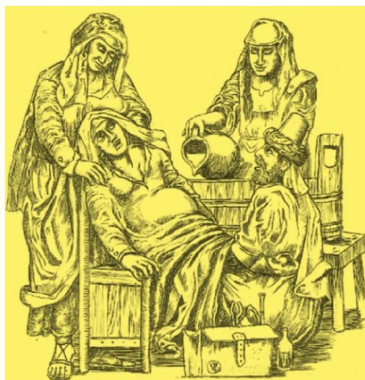
Ürmös Péter 1956 –
op 18, X3, 90x50 mm, 1980

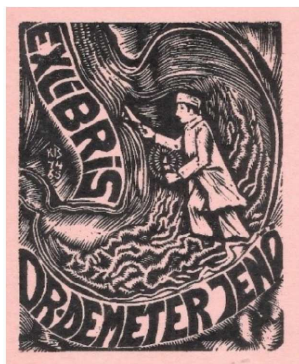
Stettner Béla 1928 – 1984
op 265, X3, 135x75 mm

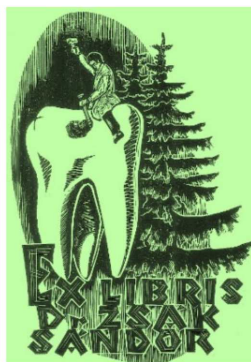
Petry Béla Albert 1902 – 1996
P1, 87x80 mm, 1991

Vén Zoltán 1941 –
C2, 85x80 mm

Kósa Bálint 1932 –
X6, 86x66 mm, 1974

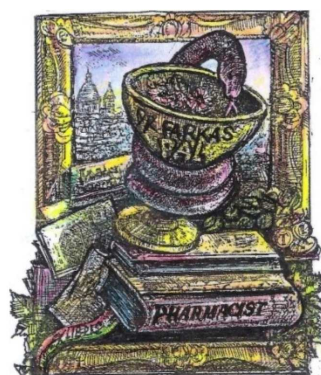
ifj. Radványi Román Károly
X3, 95x65 mm, 1974

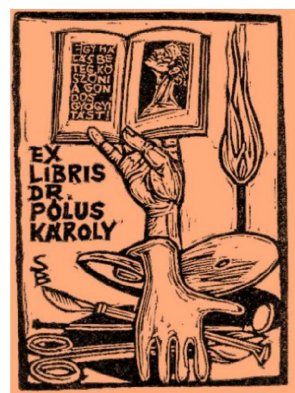
Sós Zsigmond 1935 –
X2, 87x43 mm, 1980

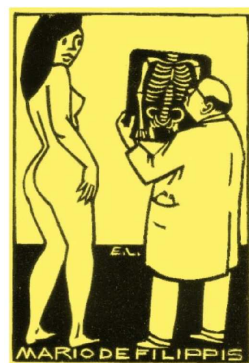
Karancsi Sándor 1932 – 2003
op 135, X3, 100x58 mm, 1974

Nagy László Lázár 1935 – 2019
op 708, tollrajz, 1976

Stettner Béla 1928 – 1984
op 266, X3, 100x73 mm,

Costante Costantini 108x72 mm

DR. JUHÁSZ ISTVÁN

Ceglédi rendezvénysorozat MADÁCH IMRE születésének 200. évfordulójára

Cegléden számos rendezvényen emlékeztünk meg Madách Imre születésének bicentenáriumáról. Kiállítás, színházi előadás, irodalmi est, rendhagyó középiskolai irodalomórák, tárlatvezetések, összesen 38 esemény zajlott le 2023. január 20. (a születésnap) és április 24. (a kiállításbontás) között. A kiállítás megnyitójával indult az események sorozata, amelyen mintegy 140 alkotás (festmények, grafikák, tűzzománcok, szobrok stb.) szerepelt, természetesen főleg Az ember tragédiájához kapcsolódtak ezek. A kiállítás anyagához 12 felkért alkotó készített összesen 66 alkotást, ennek részeként 17 kisgrafikát is. A kiállításához három kiadvány készült: egy általános jellegű, amely 83 illusztrációt is tartalmaz, a mesterséges illusztrációkat bemutató leporelló, valamint a Tragédiának egy „egyvonalas” kisgrafikákkal illusztrált sorozatát bemutató füzet. Az „egyvonalas” sorozatot kiegészítette egy Madách ex libris (lásd e lapszám címlapján), ezek rajzolója Gulicska Lőrinc ceglédi grafikusművész volt.

Fery Antal, op 877, X2, 105x67, 1973

Madách – 200

A kiállításon szerepelt (a jogtulajdonosok engedélyével) Zichy Mihály hús szénrajzának, Kass János tizenöt rézkarcának, Farkas András harminctusrajzának a reprodukciója is. Külön érdekesség volt a mesterséges intelligencia segítségével készült huszonegy illusztráció (ezek megtekinthetők a <https://www.tragedi.ai/weblapon>).

A kiállított tárgyak között ex librisek, bélyegképek, éremképek (összesen tizenhat műtárgy) is bemutatásra kerültek, többek között Fery Antal és Kass János ilyen jellegű alkotásai, így a kisgrafikákból is szép gyűjtemény volt látható. Közvetlenül a kiállítás megnyitóját követően a Patkós Irma Művészeti Iskola negyven színi hallgatója

adott elő egy óras időterjedelembe nyolc jelenetet a Tragédiából.

Fery Antal, op 1310, X2, 90x60, 1978

Kiállítás megnyitó és nyitóelőadás megtekinthető a <https://www.youtube.com/watch?v=Fd4LuNgVsUY&t=2734s> honlapon. A kiállításnak a Cegléd-Nagytemplomi Református Egyházközség Gyülekezeti Háza adott otthont. Ez eredményezte, hogy a szervezett események több mint ezer résztvevője mellett ennél is jóval többen látták a kiállítást a Gyülekezeti Házban tartott más rendezvények alkalmával.

MŰVÉSZISMERTETŐ

ifj. Dr. SARKADY SÁNDOR

Egy soproni ex libris születésének története

Az idén 110 éve született

SZAKÁL ERNŐ

szobrászművész, restaurátor (1913–2002)

Nem volt ex libris és kisgrafika gyűjtő és nem volt saját ex librise sem. Amikor élete alkonyán felkerestem a mestert és arról is beszélgettünk, hogy

SCARBANTIA

HELYTÖRTÉNETI ADATOK SOPRON ÉS SOPRON VÁRMEGYE MULTJÁBÓL
GESCHICHTLICHES AUS SOPRON UND DES KOMITATS VERGANGENHEIT

A SOPRONI EXLIBRIS TÖRTÉNETE

ÖSSZÁLLÍTOTTA:
CSATKAI ENDRE DR.

5. SZÁM SOPRON, 1938 NUMMER 5

van e saját ex librise, azt válaszolta, hogy nincs. Egy idő után, a következő meglepetésben volt részem. Roskadásig telt könyvespolcához lépett, onnan leemelte a Csatkai Endre „A Soproni Exlibris története” című füzet-könyvet. A gazdagon illusztrált és gondosan megszerkesztett könyvben egy fénykép, egy ex libris és egy

esküvői meghívó lapult. A fénykép első látásra sötét volt és nem árult el magáról sokat. A fotón egy rendkívül izmos, kopasz fiatalember, nagy erővel neki támaszkodik egy fekete drapériával letakart szekrénynek, mintha azt tolná. Szakál Ernő modellt áll. A fénykép hátlapján részemre ajánlott sorai olvashatók: „Modellt állok egy készülő ex librishez, Soproni Horváth József felkérésére. Adom e fotót ifj. Sarkadi Sándor barátomnak szeretettel Szakál Ernő. Sopron 2002. január 30.” Ernő bácsi

elmondása szerint, mint ifjú kőfaragóinast, Sopron akkor már elismert rajztanára és festőművésze, Soproni Horváth József (1891–1961) kérte a következőre: Ha ideje van, álljon modellt Tettamanti Jenő (1883–1959) professzor részére készülő ex librishez.

EXLIBRIS TETTAMANTI

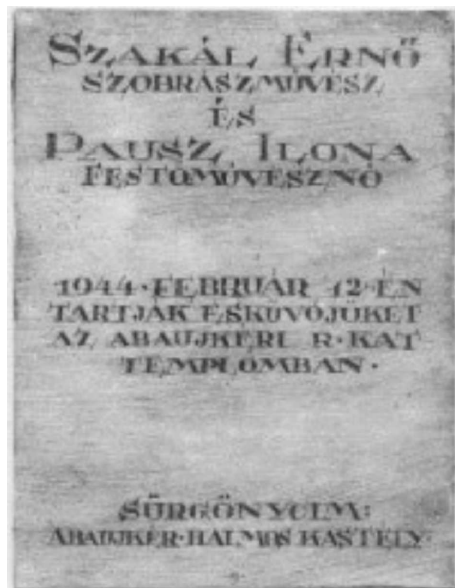
Tettamanti Jenő ex librise 1935 (klisé 130x80 mm)

A művész más elfoglaltsága miatt, nem tudott, vagy nem volt ideje kimenni Brennbergbánya-Görbehalom térségébe a bányamunkásokhoz, hogy közülük válasszon modellt. Tettamanti ex librise 1935-ben készült. Maga a műalkotás rövid leírásával már szerepelt egy korábbi Kisgrafika számban, melyben annak szerzője bányász ex libriseknek állított marandó emléket. Mivel a legtöbb esetben a kisgrafikák létrejöttének körülményeit nem ismerjük, úgy gondolom ez a történet érdemes a közlésre.

Emléktábla Sopronban, a Vörösmarty utca 10. házban, melyben 1943 és 2002 között élt és alkotott Szakál Ernő. Az emléktáblán KUTAS LÁSZLÓ reliefje idézi az egykori kőfaragósegéd Szakál Ernőt, hogy ne homályosodjon el Sopron nagyszerű születőjének és életművének nagysága.

A Szakál esküvői meghívó egy rézkarc volt

Az ifjú pár esküvői meghívója 1944-ből
(C3, 9,5X7 cm)

A méltatlanul elfeledett soproni autodidakta művész Kasichnitz József (1899-1982) készítette az alkalmi kisgrafikát. Szolid kivitel, szépen metszett betűk, KJ monogram. Egy ifjú szobrászművész örök hűséget esküszik festőművész hitvesének.

Szakál Ernő baráti beszélgetésünk végén, minden itt leírt kincsét nekem ajándékozta. Velük együtt őrzöm egy nagyszerű és kiváló ember és művész-társai emlékét.

ÜRMÖS LÓRÁNT

A bélyeggyűjtő Nemcsics család

Pestszentlőrincen, az Ungvár utca 42. szám alatt egy magánmúzeum működik. A Nemcsics Ház – Színország Galéria a lakóiról kapta a nevét. Kezdetben Nemcsics Elek nyugdíjas tanáré volt, majd 1958-ban Antal fia és családja költözött oda. Nemcsics Elek (1893-1970) pápai matematika-fizika szakos tanár és lapszerkesztő 1932-től gyűjtötte a bélyegeket. Nagyszabású kiállítást szervezett 1948-ban a városban. A Pápai Városi Bélyeggyűjtő Kört 1952-ben az ő kezdeményezésére alakították meg. Később a fővárosban élt, és a VI. kerületi körhöz tartozott. Dr. Nemcsics Antal (1927–2019)

Pápán született és a Képzőművészeti Főiskolán végzett festőművészként, a Műszaki Egyetemen rajzot majd színdinamikát tanított. A Coloroid színrendszer kialakítása révén világszerte elismerték a tevékenységét; ezzel határozzák meg a belső közösségi terek, például iskolák, templomok, ipari létesítmények és külső városképi együttesek vizuális, színes arculatát. Festményeit bemutatták sok magyar városban, külföldön többek között Rómában, Münchenben, Bagdadban, Párizsban és Moszkvában is. Ő örökölte édesapja Schaubek bera-kóit és előnyomott albumait, az első magyar kiadásokat és gyarmati bélyegeket. Alapító tagként 1952. május 15-én lépett be a MABÉOSZ-ba – a szövetség nyilvántartása szerint – és a VI. kerületi körbe járt. A cserefüzetekből vásárolt. Főleg a magyar újdonságok érdekelték. Rendszeresen olvasta a Filatéliai Szemlét. Levelezett más országok tudósaival és művészeivel, ezekről a borítékokról jutott külföldi bélyegkekhöz. Mint grafikust, a bélyegtervek is foglalkoztatták. Összegyűjtött anyaga a fiaira szállt, ők diákkorukban hódoltak ennek a szenvedélynek.

Dr. Nemcsics Antal a végrendeletében döntött arról, hogy a lakásából emlékház legyen, amelyben az ő és felesége – Takács Magdolna szintén festőművész volt – műveit bemutatják. Két fia: Ákos és Csongor kezelik az örökséget, rendezik a kiállításokat és ezekről katalógusokat adnak ki, amelyeket a 18. kerületi önkormányzat is támogat. A legutolsó 2022. november 23-án nyílt meg, címe „Feketén fehéren”; ezen a hagyaték feldolgozatlan, nem ismert grafikái szerepelnek. Közöttük található hét bélyegterv egy légi-posta sorozatból, 1950 körül temperával készült.

(Talán még előkerülnek más bélyegtervei is?)

STOKINGER JÓZSEF

Vén Zoltán

grafikusművész székesfehérvári
rézmetszetéről

A művész kötődése Székesfehérvárhoz már régi eredetű. Ma is aktív tagja a Vörösmarty Társaságnak. Művészetére jellemző a magyar múlt iránti tisztelete és megbecsülése. Különleges a múlt megjelenítése iránti érzéke. Munkásságát a mitológia alapos ismerete, a pontosság, szellemes képi fogalmazás jellemzi. Dicsőre méltóak azok a grafikai alkotások, melyek egy-egy város történelmének, művészi életének értékeit idézik fel. Ebbe a sorba illeszkedik Vén Zoltán székesfehérvári lapja is.

A Városháza műemlék épület. A város egyik díszeként tartjuk számon. A díszes épületegyüttes különlegesen szép kapuzatát korinthuszi oszlopok, Justitia (igazságosság) és Prudentia (okosság) allegorikus szobrai és hullámos ívű, áttört kőerkély alkotja, amelyen a város címere is megtalálható. Fölötte elegáns díszű kőkeretben nyílik az erkélyajtó, felette gazdag kiképzésű párkányzaton egy kiterjesztett szárnyú sasmadár ül, karmaiban koronával és karddal. A kapuzat a kismartoni Walch Tamás kőfaragómester alkotása, 1717-1718-ban készült. Ezeket a különböző helyeken található elemeket Vén Zoltán fantáziája foglalta képi egységbe. A székesfehérvári Szemináriumi templom freskói Maulbertsch életművének kimagasló alkotásai közé tartoznak. Ezek részletét is láthatjuk a művész 135x145 mm-es rézmetszetén. A kép szereplői a fehérvári városháza barokk kapujának boltíve alá kerültek, annak tetejét puttókkal népesítette be. Dr. Soós Imre így írt erről a Kisgrфика 1996-os 2. számában: A képtér közepén, a Mária születését ábrázoló jelenetben a két glóriás alakban a Szűz szüleit: Annát és Joachimot ismerhetjük fel. Ebbe a csoportba tartozik a jobb oldalon látható, alulnézetben rajzolt asztalszerű bútordarab is.

A Szemináriumi templom egy másik freskójáról, a Mária mennybemenetelét ábrázoló képről vette át a grafika alkotója az előbbi csoport alatt látható, szétárt karú, glóriás nőalakot. E két jelenet a Városháza ma is meglévő barokk kapujának boltíve alá került. A művész a kapu tetejét – a kompozíció érdekében – „saját tervezésű” puttókkal népesítette be.

A valóságban ugyanis itt áll az a két mitológiai alak, melyek Vén Zoltán grafikáján a képtér jobb és bal oldalát zárják le. Bal oldalon a tükröt, kígyót tartó nőalakban az Okosság, a jobb oldalon a bekötött szemű hölgyben az Igazságosság megszemélyesítését láthatják a város mai polgárai. A képtér bal alsó szélén ülő puttó modellje a volt jezsuita, majd cisztercita templom szószékén látható. E remekművű barokk faragvány az óbudai Bebé Károly alkotása 1749-ből.

Tőle jobbra került a Nemzeti Múzeumban őrzött középkori oszlopfő. A mesebeli szörnyvel, a bazilikusszal ékesített kőfaragvány a városban 1862-ben folyt ásatások során került elő. Ismét jobbra egy terra sigillata edény a vidék római kori kerámiaművészetét idézi. A glóriás Mária már említett alakja mögött a ciszterciták kéttornyú temploma és városképi jelentőségű rendházépülete látható.

A grafikán tett körszemlénk a helyi múzeum három kiállítási darabjával végződik. A fekvő kehely melletti, kerek kőfaragványon jól kivehető az ábrázolás: a patás állatra rácsapó szárnyas griff a 12. század jelképrendszerére utal. Fölötte a fej nélküli kótorzó papírtekercset és gyermekalakot tart a kezében. Say Géza városismertető könyve szerint a töredék Szent Gellértet és Imre herceget ábrázolja, mások viszont a faragványt a római korból származtatják.

Vén Zoltán rézmetszetén a hely szellemét, korok hangulatát varázsolja elénk. A sokféle képelemet sikeresen egyesítő kompozíció a metszőtechnika bravúros minősége miatt is figyelemre méltó.

KIÁLLÍTÁSI ROVATUNK

RÁCZ MÁRIA

Benczúr Gyula emlékkiállítás Hódmezővásárhelyen

A Kisgrafika Barátok Körének szegedi csoportjából hatan (Monostoriné Júlia, Lippainé Ildikó, Rác Mária, Dobó Kata, Rosztóczyné Zsuzsa, Bakacsi Lajos) a hosszú bezártság után kirándulást tettünk a vasútvillamossal Hódmezővásárhelyre. Megtekintettük Benczúr Gyula emlékkiállítását a Tornyai János Múzeum földszinti termeiben, mely 2022. december 15-én, csütörtökön 17 órakor nyílt. Ezzel a tárlattal a múzeum a magyar akadémikus festészet kiemelkedő alakja, Benczúr Gyula előtt tisztelgett. A szép gyűjtemény Nyíregyházáról, az 1920-ig élt alkotó szülővárosának múzeumából érkezett Hódmezővásárhelyre, és a festő realista oldalát, portréfestészetét mutatta be.

1844. január 28-án született Nyíregyházán Benczúr Vilmos (1811–1873) és Lasz gallner Paulina (1815–1885) fiaként. Családja 1846-ban Kassára költözött. Középiskolás korában Klimkovics Ferenc és Klimkovics Béla magán rajziskolájában, Kassán kezdett festeni és rajzolni. 1861-től a müncheni Képzőművészeti Akadémián Hermann Anschütz, majd 1865-től 1869-ig Karl von Piloty tanítványa volt. 1869-ben Olaszországban, 1874-ben Franciaországban tett tanulmányutat. A nyarakat az 1870-es évek közepétől a Starnbergi tó melletti Ambachban töltötte, ahol 1885-ben felépült nyaralója, öccse, Benczúr Béla tervei alapján.

1876-tól 1883-ig a müncheni akadémián tanított. Hazatérésekor megalapította az első magyar művészképzőt a Benczúr-mesteriskolát, melyet haláláig igazgatott. Már életében elismert és köztiszteltben álló festőművész volt. 1906-ban a főrendiház örökös, 1910-ben a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagja lett.

Arcképeket, életképeket, mitológiai témájú képeket festett. Utolsó alkotói korszakát a monumentális történelmi kompozíciók jellemzik.

1896-ban a milleniumra festett Budavár visszavétele c. műve a műfaj egyik legjelentősebb alkotása. 1900-ban a párizsi világkiállításon első díjat nyert a Nagyváradon készített, Schlauh Lőrincz nagyváradai bíboros ábrázoló portréjával, amely máig Nagyváradon a püspöki palotában tekinthető meg. 1907-ben befejezett Milleniumi hódolat című képe egész Európában feltűnést keltett.

Élete utolsó éveiben a budai várba tervezett Mátyás fogadja a pápa követeit, A diadalmas Mátyás történelmi tárgyú képeit készítette el. Pályafutása során számos művészeti díjat nyert. Műveivel aranyérmet nyert Párizsban (1878, 1900), Berlinben (1886, 1910), Bécsben (1877, 1888) és Münchenben (1888).

Benczúr Gyula portréképei közül láthattuk gróf Károlyi Gyulát és feleségét, gróf Károlyi Gyulánét. A grafikák közül kiemelkedő a Csatakép, amely magyarok tatárok ellen vívott közelharcát ábrázolja. A kiforrott, részletekben gazdag alkotás érdekessége, hogy azt Benczúr Gyula tizenkét éves korában készítette.

A Tornyai-múzeum földszinti termeiben korhű hangulatot keltettek a Benczúr-hagyaték személyes tárgyai. Így a művész festőállványa, amely lánya, Benczúr Ida jóvoltából került a nyíregyházi múzeumba. Az intézmény iparművészeti gyűjteménye őrzi az 1970-es évek elejétől azt a nyolc darabból álló szalongoarnitúrát is, mely egykor a Benczúr család tulajdonában volt. Igazi kuriózumként látható a kiállításban Benczúr Gyula festőszéke, palettája, festőbotja, díszpolgári oklevele is.

Nagy örömről kamaratárlatot láthattunk a Benczúr mesteriskola tanítványainak alkotásaiból, így a vásárhelyi múzeum névadója Tornyai János (1869–1936), Pállya Celesztin (1864–1948) a szolnoki művésztelep alapítója, a kritikai realista Fényes Adolf (1867–1945), Hegedűs László (1870–1911), valamint a szegény emberek világát megörökítő Szüle Péter (1886–1944), a szentesi tájat festő Koszta József (1861–1949) alkotásait.

Élményekben gazdagodva jöttünk haza a gazdag kiállítás megtekintése után

VASNÉ DR. TÓTH KORNÉLIA

Újabb magyar ex libris kiállítás Finnországban

A Liszt Intézet – Helsinki Magyar Kulturális Központ 2022 őszén megrendezett kiállítása után 2023. február 14-től március 2-ig Finnország egy másik városában, Tampereben, a Tampere Egyetem főépületében volt megtekinthető az Országos Széchényi Könyvtár tudományos munkatársa, Vasné dr. Tóth Kornélia Ex libris és képkultúra. Modern magyar ex librisek (Budapest, OSZK – Kossuth Kiadó, 2016) című könyvének anyagából általa összeállított 22 ex libris tabló.

Az *Unkarilaisia exlibriksiä Tampereen yliopistolla* című tárlat 14 tematika mentén mutatta be a modern magyar ex libriseket, rajtuk keresztül nyújtva betekintést a magyar kultúrtörténetbe, a 20–21. századi magyar grafikusok és megrendelők világába. A kiállított könyvjegyeken a magyar történelem és irodalom, a képzőművészeti és zenei, művészeti élet nagyjai és főbb eseményei, nevezetes helyei és műemlékei voltak megtekinthetők.

A tamperei kiállítás megvalósításáért nagy köszönet illeti Olli Ylönent, a Finn Ex libris Egyesület alelnökét.

A magyar ex libris kultúra külföldi propagálásának fontos állomását jelentik ezek a finnországi tárlatok.

VASNÉ DR. TÓTH KORNÉLIA

Bodri Ferenc grafikus- és festőművész posztumusz kiállítása

*A megnyitószöveg elhangzott
2023. február 22-én a Bács-Kiskun vármegyei
Katona József Könyvtárban Kecskeméten.*

Vasné dr. Tóth Kornélia megnyitja a kiállítást

Tisztelt Hallgatóság!
Kedves Művészetbarátok!

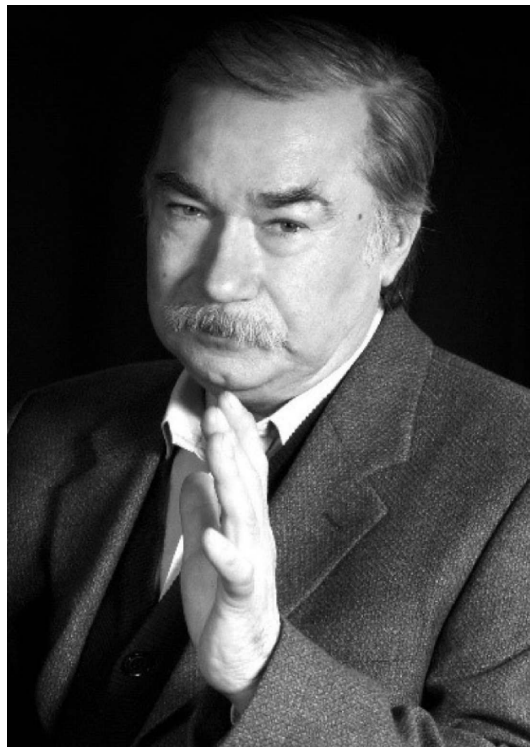
Szeretettel köszöntök mindenkit a szervezők, a Bács-Kiskun Megyei Katona József Könyvtár és a magam nevében!

2021 júliusában távozott az élők sorából Bodri Ferenc Pilinszky-díjas grafikus- és festőművész, aki 1943. február 28-án, 80 éve született. A munkásságát övező nagy tisztelet jegyében gyűltünk most össze erre a posztumusz kiállításra. Alkotásainak a tárlaton is bemutatott gazdag tárházát – festményeit, plakátjait, tusrajzait, illusztrációit – szemlélve engedjék meg, hogy grafikusművészetének egy különleges szeletét, az ex librist mutassam be részletekbe menően. E műveket a képzőművészetben a kisgrafika epigrammájaként definiálhatjuk, hiszen sűrítve, kis felületen jelenítik meg a képbe foglalt üzeneteket.

Több kritikus szerint Bodri Ferenc fő műfajának a grafika tekinthető, e téren Pintér Lajos egyenesen Reich Károly és Würtz Ádám nagyságához mérte tehetségét. Az 1970-es évek közepétől főként irodalmi művekhez készített illusztrációiról ismertté váló művész életpályáját végigkísérte a József Attilával és költészetével való belső azonosulás: a *Medáliák*, a *Kertész leszek*, a „*Költőnk és Kora*”, az *Eszmélet*, a *Karóval jöttél* című versek, az *És ámulok...* című töredék témavilága, képisége hosszú időn át foglalkoztatta, az ezek nyomán született művek a legismertebb, legértettebb alkotásai. Emellett készített illusztrációkat Katona József *Bánk bán*-jához, Csukás István és Nagy László verseihez, és Bodri illusztrációkkal jelent meg Beregszászi János *Tűzből mentett versek* (Kecskemét, 1990) című kötete is.

A József Attila-i attitűd, a versek nyomán inspirálódó én művészi kifejeződése és az illusztratív jelleg határozza meg ex libriseinek többségét is. Ezek az eredeti funkciójukban könyvjegyként használatos, sokszorosított grafikai eljárással készített lapok a könyvekbe beragasztva utalnak annak tulajdonosára. Manapság a műfaj jórészt már önállósult, e kisgrafikákat egyre kevésbé helyezik könyvbe, inkább a készített grafikai gyűjteményébe, albumba kerülnek. Az ex libris gyakran személyes névjegyként működik, a grafikus és a tulajdonos együttes jellemrajzaként. A Bodri Ferenc által készített ex libriseknél is megfigyelhető a művész önkifejezésén túl a névre utalás igénye, jórészt az ismeretségi körébe tartozó emberek, kecskeméti ismerősei, barátai, tisztelői részére alkotott könyvjegyeket. Több mint 40 ilyen műve maradt fenn, némely személy számára többféle ex libris is készült. Ezekből Kövesdi Mária jóvoltából 2021-ben eredeti és részben másolati példányok kerültek az Országos Széchényi Könyvtár Térkép-, Plakát- és Kisnyomtatványtára több tízezres modern kori ex libris gyűjteményébe, melyért ezúton is kifejezem köszönetemet a könyvtár nevében.

Bodri már az 1980-as években készített ex libriseket, és 2004-2005 körülről is maradt fenn több ilyen alkotása.

Bodri Ferenc

2008-ban Bahget Iskander felvétele

Kisgrafikáiból 2008-ban, 65. születésnapja alkalmából *Ex Libris varázs* címmel került sor egy kiállításra itt a kecskeméti könyvtárban.

Az ex libris tulajdonosok némelyike országosan ismert, mint *Sümei György* művészettörténész; *Pintér Lajos* költő; *Heltai Nándor* író, helytörténész, a népzenei találkozók atyja. Köztük említhető *Fogarasi Zsuzsa*, a kecskeméti Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Múzeumának igazgatója.

Bodri Ferenc, az önmagát állandóan kereső és megmutatni vágyó művész vizuális eszköztárának megannyi elemét mozgósította e kicsiny lapok megalkotásához. Amit a nagyméretű grafikáin nagyobb felü-

leten megformált, az ex libriseken sűrítve kellett megjelenítenie, élve a műfaj adta speciális lehetőségekkel, kifejezési formákkal. Amellett, hogy minden lap egyéni szint képvisel, az egyes művek közt az intertextualitás, a motivikus hálók, bizonyos témák vagy verssorok ismétlődése jelent összekapcsolódást.

Bodri metszeteinek, tusrajzainak vonalvezetése némelykor szép és harmonikus, máskor hullámzóan zaklatott, drámai intenzitású. Zömében fekete-fehér ex libriseket alkotott, az ellentétes pólusok színeként rásztájával érve el intenzív hatást. Az ikonográfia részeként megjelennek hétköznapi tárgyak (könyv, gyertya, ecset stb.), a növény- és állatvilág, illetve maga az ember. A feliratok, a szövegek szervesen beépülnek a kompozícióba; a betűtípus, a szavak írásmódja, stílusa alkalmazkodik az ábra által közvetített világhoz, vagy éppen elkülönülésében figyelemfelkeltő.

Bodri asszociációs rendszere szerteágazóan gazdag. A József Attila-i költészet jellemző vonásainak, tematikus, motivikus elemeinek átvétele számos ex librisén megfigyelhető. „A mindenséggel mérd magad!” – hirdette József Attila *Ars poetica* című versében, és az ő nyomdokain haladva Bodri Ferenc is. Ennek megfelelően ex libriseinek a határai is kitágulnak, a mikrovilág a makrovilág bemutatására vállalkozik, melyben a nap, a hold és a csillagok adta keretben jelenik meg az élő és élettelen világ, köztük az ember.

A madarak különleges szerepet töltenek be az ábrázolásokon, rájuk lelki társaiként tekintett a művész. Illusztratív ex librisein a kompozícióba szervesen beépített idézet és a képi elemek egymásra hatásával sajátos narratíva képződik, a nyelv és a vizualitás kettős jelrendszerén keresztül érve el összetett hatást, a szöveg láthatóvá, a kép olvashatóvá válik.

Az élet és a halál szimbolikus megjelenítése meghatározó elem Bodri művészetében, ahogyan egyik központi gondolata József Attila költészetének is: „*ki tudja, hogy az életet / halálra ráadásul kapja / s mint talált tárgyat visszaadja / bármikor – ezért őrizi meg*” – írja a költő az *Eszmélet* című versében. Az égő gyertya a keresztény ikonográfia állandó eleme, a fény, a világosság, az öröklét kifejezője, ugyanakkor a gyászt, az elmúlást is jelképezi. Az ambivalens jelentést hordozó gyertyamotívum Bodri ex libriseinek ismétlődő eleme, szerepel például *Hajdú Ágnes* kecskeméti fogorvos lapján, kiegészülve a kiszolgáltatott sorsot, magát a művészt jelképező kismadárral. Az ábra jobb alsó sarkában, ahova az alkotók gyakran a szignójukat írják, tűnik a szemünk elé a kétsoros „*És ámulok, / hogy elmulok*” József Attila-töredék, az egyes szám első személyt hangsúlyozó „*Én ámulok, / hogy elmulok*” alakban.

„... csak ami lesz, az a virág, / ami van, széthull dara-bokra” – olvashatjuk József Attila *Eszmélet* című versének egyik vezérgondolatát Báron László zománc- és grafikumművész, a kecskeméti Círóka Bábszínház megalapítója ex librisén. Ezt a széthullást láttatják az ex libris kusza vonalai, széteső betűi és feliratai, központi elemként – Báron szakmájára utalóan – bábozó kézzel.

Font Sára (Sarolta), a kecskeméti Erdei Ferenc Megyei Művelődési Központ munkatársa, a népművelődési, népművészeti események lelkes szervezője sokat tett a művészek felkarolásáért, Bodri ezért is készített a számára ex librist. A grafikán ars poeticuszerűen ismét feltűnik az „*Én ámulok, / hogy elmulok*” sorpár, és József Attila *Csak az olvassa...* kezdetű verséből szerepelnek töredékek, folyóírással. A vonalhálókból kirajzolódó, könyökre támaszkodó, bajszos-kalapos alak egy kismadárral maga Bodri Ferenc. És megjelenik a nap-hold-csillag motívuma is, evokálva a *Reménytelenül* című József Attila-vers életérzését: „*A semmi ágán ül szívem, / kis teste hangtalan vácog; / köréje gyűlnek szeliden / s nézik, nézik a csillagok.*”

Az írásra, a költői ihletre reflektálóan a múzsa szárnyas lova, a pegazus látható a 2017-ben elhunyt Heltai Nándor újságíró, szerkesztő, népművelő, helytörténész ex librisén.

Bodri Ferenc grafikája, 82x84 mm

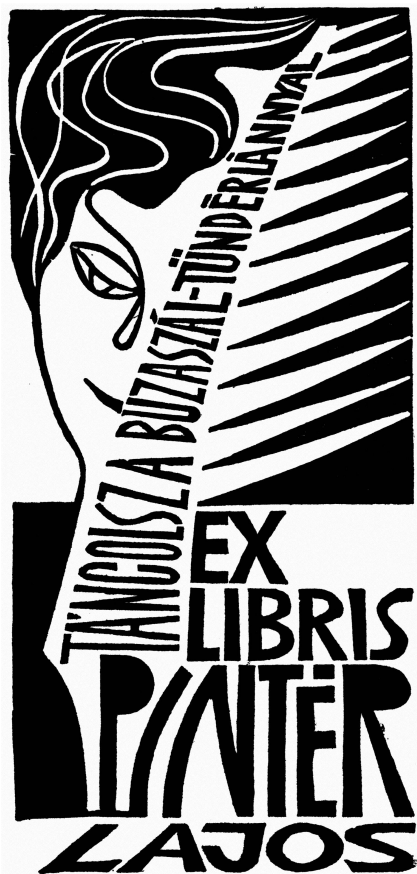
Heltai nevéhez fűződik a Kecskeméti Népzenei Találkozók elindítása. A legnevesebb magyar írók, költők – többek között Németh László, Illyés Gyula és Weöres Sándor – részvételével szervezett irodalmi esteket.

Sümei György a Kecskeméti Katona József Múzeum művészettörténészeként Bodri Ferenc munkásságát több helyütt is nagyra értékelően mutatta be. Számára és felesége részére is készült ex libris; Sümei nevére csigaházzal, illetve ókori görög jón oszlopfővel, melyeket összeköt a csigavonal-motívum, az élet körforgásának egyik legősibb szimbóluma. A feleség, Sümeginé Tóth Piroska tanár ex librisén a gyertyafény a megtartó erőt jelentő anyaképpel kapcsolódik össze, a következő József Attila-i sor kompozícióba való beépülésével: „*Irgalom, édesanyám, mama, nézd, jaj kész ez a vers is!*” (József Attila: *Irgalom, édesanyám...*, 1937). A versben beszélő költő az édesanyjához fordul, akinek még az emléke is megtartó erőt, hitet jelent a számára. A másik fogódzó a művész életében az alkotás, mely József Attilánál a versírás, Bodri Ferencnél a rajzolás és a festés.

A Kecskeméti művészeti, kulturális életében fontos szerepet betöltő Komáromi Attila – tanár, a Katona József Társaság elnöke, a *Forrás* folyóirat szerkesztőségi munkatársa, politikus – többször beszélgetett Bodri Ferencsel József Attila munkásságáról, ennek apropóján született ajándékba a nevére szóló ex libris. Ezen stilizált, vastag törzsű, lombos akácfa látható, a tövében kismadárral.

Az ábrába szervesen beépülő „Zizegni minden bizalomra” sor József Attila *Ákácokhoz* című verséből való. Az akác keményfa, szerszámfának, karónak, oszlopnak kiváló, emellett a futóhomok megkötésére is alkalmazzák: „Száz göbbedő odvas falunkba' / homokot kötözni magunkba' / – ákácok, vigyázzunk magunkra! – / az úri szélben ez a földadat”. A költő úgy szól, többes szám első személyben az ákácokhoz, mintha maga is közéjük tartozna. A falevelek zizegése így válik a költő – és Bodri Ferenc – hangjává.

Pintér Lajos József Attila-díjas költő, a *Forrás* című folyóirat szerkesztője, főmunkatársa a kecskeméti székhelyű szépirodalmi, szociográfiai és művészeti lap révén is jó kapcsolatot ápolt Bodri Ferencel. E folyóirat hasábjain többször méltatta Bodri képzőművészeti munkásságát, bemutatva jellemző műfajait, kiállításait; a viszonzás egyik módjaként Bodri Ferenc az 1980-as években megajándékozta egy nevére szóló ex libriszel.

Bodri Ferenc grafikája, 133x62 mm

A grafikát Pintér Lajos nyomdai úton sokszorosította, és a mai napig – könyvjegyfunkcióban alkalmazva – beragasztja könyvtára köteteibe. Az ábrán a költészetében többször előforduló búzaszálmotívum szerepel nőalakokkal, a termékenység, a bőség és az élet jelképeiként.

Zárásul az 1998-ban elhunyt Bozsó János Munkácsy-díjas kecskeméti festőművész, műgyűjtő és múzeumlapító ex libriséről beszélnek. Ezen a többféle betűtípussal dekoratívan megformált könyvjegyen Nagy László *Halálig tiszta* című verséből olvasható részlet: „Írástudókat hajt s megítél késsel / az idő és nagy a kaszabolás. / Tégedet nem ér el, – hátratett kézzel / kigombolt lódenban előtte jársz.” Ezekkel a sorokkal búcsúztatta 1954-ben Nagy László az elhunyt Nagy Lajos író. Az igazán nagy művészeket nem érheti el a feledés, emlékezetük örökké fennmarad. A látás, az iránymutatás, az elől állás nemcsak a költők, hanem a festők, grafikusok feladata is – hirdeti az ex librisen a gyertyaként világító ecset.

Nem mehet feledésbe Bodri Ferenc grafikai és festészeti munkássága sem. Többek mellett ezt szolgálja az életmű kecskeméti települési értéktárba való felvétele. A város művészeti-kulturális értékei között és a magyar művészeti életben egyaránt különleges színfoltot jelentenek Bodri Ferenc művei. Ex libris alkotói tevékenysége a művészet- és az irodalomtörténet számára is értékes felfedezésekre ad lehetőséget. E téren is beteljesítette József Attila szavait: „Légy egy fűszálon a pici él / S nagyobb leszel a világ tengelyénél.” (József Attila: *Nem én kiáltok*)

Kérem, e gondolatok jegyében tekintsék meg a kiállítást! Köszönöm a figyelmet!

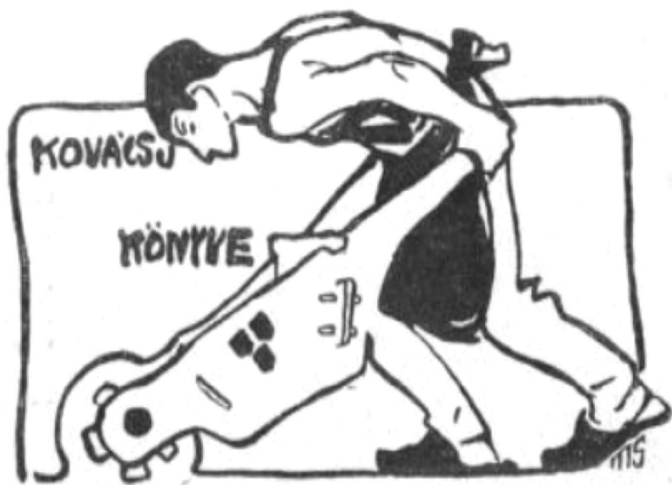
HORVÁTH HILDA

Art and Antique kiállítás

2023. MÁRCIUS 2-5. BÁLNA, BUDAPEST

2023. március 2-5-ig volt látható az Art and Antique kiállítás a Bálnában: a kortárs képzőművészet nagy seregszemléje kiegészítve régi festményekkel. Jól lehet régiség kiállításról is szó van, egyre inkább jelenünk és közelmúltunk képzőművészetére helyeződött a hangsúly és vissza-szorulóban vannak az iparművészeti tárgyak – persze, ezek utaztatása, költöztetése sokkal nehezebben is megoldható. Miért is volt érdekes ez az igazán izgalmas, sokszínű „felhozatal” a grafikagyűjtés egyáltalán a kisgrafika szemszögéből? Tulajdonképpen azért, mert számos olyan művész szerepelt festményeivel, akik az ex libris-művészetben is nagyszerűt alkottak. Őket szeretném röviden felsorolni. Pekáry István peckes huszárok vonulását ábrázoló műve igazán bájos volt.

A gödöllői mester, Nagy Sándor önarcképét láthattuk, míg a Tungsram plakátról ismert Faragó Géza kisméretű falusi tájképpel szerepelt. Jávor Pál Párizsban készült csendélete magyar emlékeiből merített, míg Zádor István enteriőrképe régi hazai lakáskultúránk dokumentuma lehet. Muhits Sándor magvetője nem tagadta meg a kismester lendületes stílusát.

Immár a nyár ígérte hozta el Nemes Török János strandjelenete. Pár kitűnő Jaschik Álmos műalkotás is feltűnt. Számos grafikáját bemutatták Tichy Gyulának, (akinek nemrégiben kamarakiállítása volt a Magyar Nemzeti Galériában) és külön kiemelve szerepeltek a fiatalon elhunyt Müller Árpád monumentális festményei.

HORVÁTH HILDA

Mail Art Kiállítás

2023. MÁRCIUS 8-28. MET GALÉRIA, BUDAPEST

2023. március 7-én nyílt meg a magyar Elektrográfai Társulat mail art kiállítása a MET Galériában, a XI. kerületben. A cseppnyi kiállítási tér túlnőtt határain, nemcsak a résztvevő művészek számát, nemzetiségét, hanem legfőképp a kiállítás témáját tekintve. A HOLNAP című tárlat folytatása a tavaly megrendezett mail art kiállításnak, amely MA címmel indult.

Barti Magdolna kurátor ötletének, szervező munkájának köszönhető, hogy a téma nemcsak magyar,

hanem külföldi művészek fantáziáját is megmozgatta. A mail art sajátos, rendkívül szabad műfaj, noha méreteiben kötött, hiszen levélnagyságú alkotásokról lehet csak szó, és kizárólag postai úton küldhetők be a pályázatonak, ill. a kurátornak. A véleménynyilvánítás szabadsága együtt jár a technikai szabadsággal, semmiféle megkötés nincs az alkotások kivitelezésével kapcsolatban. Ennek köszönhetően igazán izgalmas volt a sokszínűség, változatos alkotások születtek, a hagyományos technikáktól kezdve a számítógépes alkotásokig. A téma pedig felettébb aktuális: mi lesz holnap, lesz-e holnap?

Rendkívül sokféleképpen reagáltak e kérdésfeltevésre az alkotók, olykor egyszerű asszociáció révén egy idézettel, máskor – s többnyire ez volt a jellemző – a természet sorsa és az emberiség jövője iránti aggodással.

A jelen háborús helyzetben érthető, hogy mindennél erősebben nyilvánul meg a béke iránti vágy.

A több tucat résztvevő között ott van a KBK két művésztárgya is, Molnár Icsu István és Palásti Erzsébet is, igen színvonalas alkotásukkal. Icsu lapja az örök remény, a hit üzenetét küldte mindnyájunknak: Mindig lesz holnap. Palásti Erzsébet az elmondhatatlant absztrakt eszközökkel jelenítette meg.

A kiállítást Ruzsa Dénes képzőművész értő szavakkal nyitotta meg. Az installáció rendkívül ötletes: a levegőben repkedő, felfüggesztett postai levelek tűnékeny, könnyen változó világunk törékenységre is utalnak, ugyanakkor a hulló levelekre is emlékeztetnek.

Icsu lapja az örök remény,
a hit üzenetét küldte mindnyájunknak

BALAJTI KÁROLY

Krisztusi korba lépett a nagyváradai TEG

„33 éve együtt” címmel volt látogatható április közepéig Nagyváradon egy csoportos tárlat, amit a Tibor Ernő Galéria jubileumára szerveztek. A tárlatot Csathó Töhötöm művészeti vezető nyitotta meg. A megalakuláskor is, most is tizenhét képzőművész szolgálja a magyar kultúra érdekeit. A művészek különböző technikával készült alkotásaikkal kulturális értékekre törekszenek és így szolgálják a nagyváradai magyar képzőművészetet. Az alapító tagok közül négyen közöttük vannak, sajnos a többiek csak főntről ünnepelhetek.

Gratulálunk a kiállításhoz,
a művészeknek további alkotó kedvet kívánunk!

2023. május 18-án
Ajkán a Városi Múzeumban nyílt meg
PADNÉ SZABÓ MÁRIA
grafikai gyűjteményéből válogatott
VONALAKBÓL ÉPÍTÜNK
című kiállítása

2023. május 19-én
Isaszegen a Művelődési Házban nyílt meg
LÉNÁRT ATTILA
„MIT NEKEM
TE ZORDON KÁRPÁTOKNAK...”
című kiállítása

2023. május 19-én, Székesfehérváron
a Vörösmarty Társaság Szervezésében
nyílt meg
VÉN ZOLTÁN
BÉKE-KARC!
RÉSZ-METSZET
című kiállítása

Ezekről a kiállításokról
következő számunkban tudósítunk.

FEHÉR BÉLA

Kétfedelű metamorfózis VÉN ZOLTÁN KIÁLLÍTÁSA

Március 29-én, Keszthelyen, a Balaton Színházban BOR ZSUZSANNA rendezvényszervező köszöntötte a megjelenteket, majd rendkívül élvezetes zenéjével PÉTERDI GABRIELLA fuvolaművész igen remek hangulatot teremtett FEHÉR BÉLA író megnyitójához.

Tisztelt Műbarátok!

A Mester még javában Kispesten lakott, amikor 1998 júniusában meglátogattam. Akkor még nem őszült, fürge volt, mint a gondolat. Barna köpenyt viselt, szemüvege zsinóron lógott a nyakában. Óriás termetű kutyája mindenhová követte. A nappaliban ültetett le, kaptam kávé, szarvasgombával ízesített szendvicset. Körben a falakat a bekeretezett képei borították, ötletszerűen felakasztva, kaotikus rendben. Akkor jártam először a kispesti ház padlásterében, a Mester műteremnek használta. Létrán másztunk fel. Kötél lógott a létra mellé, abba lehetett kapaszkodni. Odafönt megmutatta néhány régebbi munkáját. Egyik sem volt keretben, egy viharvert szelön ágyneműtartójából szedegette elő a lapokat. Ekkor került a kezembe a „Tisztelet E.S. mesternek” című rézmetszet. Első pillantásra nyilvánvaló volt, hogy enélkül nem megyek haza. Kis remekmű, 10x14 centis. Korai munka, de már felmutatja mindazt, ami a „Vén Zoltán-i” világ lényege, ami aztán a későbbi lapokon virágba borult és áradva kiteljesedett. Csuhas szerzetest látunk bal oldal felől.

Fejét csuklya takarja, de azért kivillan a szakállas férfiprofil. Csuhája a derekára húzva, fehérleő ülepe uralja a kép közepét, E.S. mester ugyanis budin ül. Jobb oldalán félig szétnyílt vasalt kódex lóg, tépázott lapjai elárulják, a budin ülők onnan szerzik a szükséges papírt. E.S. mester felemelt bal kezében vésőt tart, elvégre rézmetsző, jobbával a budi peremére támaszkodik. Hanem az a budi! Az bizony reneszánsz munka, vérbő quattrocento, bizonyára márványból. Aprólékosan kidolgozva, figurákkal, életképekkel körbevéssve. Ezek többsége a budin történő ténykedéssel kapcsolatos jelenet. Az egész együtt – szép. Illetlen, de budi ide, budi oda, mégis tiszteletteljes. Mármint a vésővel és budival a valóság olyan dimenziójába jut a jelenet, amit nem lehet leírni, nem lehet elmesélni. Nem lehet, mert nincs nyelvi megfelelője. Az itt kiállított képeket szemlélve talán ez lehet a néző legfontosabb felismerése. Mit lát? Látja, amit látni kell, de gyanakszik, lehet ott más is. És tényleg van. Mindig megbújik valami a látszat színes függőyei mögött. Mondhatnánk, ez nem sportszerű. De nem mondjuk, mert költőknek és képíróknak mindent szabad. Amit itt a falakon látunk, nagyjából mind képi paradoxon. Összeköti az idő két távoli pontját. V.Z. egyik zseniális képessége az intellektuális feszültségkeltés. Ezek nem bombasztikus szavak.

Ha végignézzük a kiállítást, gátlástalanul burjánzó fantázia világába merülnek. A kulturális vadevezésen vesznek részt. A fantázia kifejezés nem pontos, de nincs helyette más. Nem lehet címszavakkal illetni az olyan művészetet, amelyik az ironia, a humor és a paradoxon szekerén robog árkon-bokron át a vakvilágba, szabadon, szél szárnyán és széllel szemben. Lehet eső, lehet szél, a művésznél a mű számít, azt kell szeretni, vagy nem szeretni.

Kérek még egy sört (parafrázis) L

Kedélyes nyugalmát talán egy kódexfestőtől örökölte. Grafikusba oltott kópé. Vagy inkább 21. századi vándor prédikátor.

Groteszk, az össze nem illő elemek keveredése. Lényegében amikor együtt jelenik meg a valóság, a lehetséges valóság és a fantasztikum. Például a kentaur, az feltétlenül groteszk, de kézenfekvő. A „*Dávid és Judith kibicikliznek*” című képen Judit kormányán neccháló lóg, benne Holofernész feje. Ez kevésbé kézenfekvő. Oszlopos Simeon kávéfőzője egyáltalán nem az, mégis emberi. A groteszk amúgy ezer arcú. Van, ahol játék, van, ahol filozófia, máshol paradoxon, vagy éppen metamorfózis, akár kétfenekű, mint jelen esetben. Nehéz ezeket a fogalmakat pontosan különválasztani, de a Mester univerzumában nem is lehetséges.

Munkássága éppen ettől izgalmas. Újraértelmez. Visszabeszél. Szemtelen. És csodák csodája, mégsem akar modern lenni. Parafrázisai kortárs művészeti formálják a régi korok alkotásait. Teszi ezt szelíden, bölcsen, ugyanakkor ez a szemléletmód, maga a művészi gondolkodás nem fogad el semmiféle szabályt, vagy dogmát, bármilyen megkötést – kivéve a formai tökélyt.

Felfedezi a jelenségek színét. Kifordítja, megmutatja a fonákját. Vésőre tűzi az eszmét, a vaskos realitást, a kettőt együtt, egymásba csúsztatva, hogy megszülethessen a groteszk „Vén-Zoltán-i” építménye.

De legyen elég ennyi. Hagyjuk a művészettörténeti csűrést-csavarást, nem ezért vagyunk itt. Korok jönnek, korok mennek, a történelem változik, de a humor örök. Hovatovább egyetlen kapaszkodónk és vigaszunk. Persze a humor is változik, mondjuk inkább azt, hogy a gondolat örök. A humorban rejtőző gondolat pedig egyenesen halhatatlan!

Zoltán képei ráébresztenek erre-arra. Hogy mire ébresztenek rá, azt egzakt módon nehéz megfogalmazni, mert ugye kit mire. Kerülendő a közhelyeket, annyit mondhatok, hogy a szunnyadó szellemet irritálja, sőt, megtermékenyíti. Nem enged eltompulni. Ahogy a játék se. Mint amikor a nagypapák futni kezdenek a labda után. Munkái finomak, és elegánsak. Ami az ő keze alól kerül ki, leginkább az egyperces novellához hasonlítható.

Ez az összehasonlítás persze erősen inog, de fogadják el, nincs jobb. Amit ebben a teremben látnak, nem inflálódik, mint manapság nagyjából minden.

Végezetül hadd idézzem Esterházy Pétert, aki fekete öves kiállításmegnyitó volt: „Megszoktuk, hogy vannak kiállítások, és megszoktuk, hogy ezeket megnyitják. Pedig hát, tudjuk, egy kiállítást nem lehet megnyitni, vagy meg nem nyitni, az vagy megnyílik, vagy nem. Hisz hány olyat ismerünk, melyet tűzön-vízen, mondhatni orrba-szájba nyitogatnak, aztán mégis zárva marad.”

Remélni ez olyan kiállítás, amelyik megnyílik, megnyitja magát. Én mindenesetre megnyitom, a többi meglátjuk.

Dávid és Judith kibicikliznek

PADNÉ SZABÓ MÁRIA

Kapolcsi Kovács Csaba MESEKÖTÖDE

című grafikai kiállítása Papkeszin

2023. április 17-én SAVANYU BEÁTA kultúr-szervező köszöntötte a kiállítás megnyitására érkezőket, akiket RÁCZKEVI LAJOS polgármester is megtisztelt jelenlétével. Gitárral közreműködött PAPP FERENC. Az érdekes zenés-rajzos produkciót **PADNÉ SZABÓ MÁRIA** megnyitója követte:

Tisztelettel és szeretettel köszöntöm
kiállításunk vendégeit!

Biztosan vannak Önök között olyanok, akik már ismerik Kapolcsi Kovács Csabát és munkáit, azért jöttek el megnézni legújabb grafikáit. Akik viszont most találkoznak vele először, meg fogják szeretni Őt és alkotásait. Azért merem ezt állítani, mert válogatásunk témáját, a mesét mindenki magáénak érezheti.

A mese örök klasszikus. Megnyugtatja a csecsemőket, szórakoztatja a gyerekeket, tanulságokkal szolgál a felnőtteknek, még akkor is, ha tudjuk, hogy a mese kitalált történet – igaz – valós elemekkel. A mesélő elképzel egy fiktív időt és helyet: Egyszer volt, hol nem volt, az idők végezetéhez közel, az Óperenciás tengeren innen, de az Üveghegyen túl...

Mi most helyettesítsük be konkrétumokkal! A Pokol-likon innen, a Királykőn túl, a Via Magna római hadiút mellett, Kapolcson élt néhány évtized óta egy kedves, dolgos család. (Most jöhetnek a szereplők.) A két szülő polgári foglalkozást űzött, két fiuk pedig iskolába járt. A gyerekek felnőttek és elindultak szerencsét próbálni. De a próbatételek teljesítése közben mindig történik valami rendkívüli esemény. Megjelenik egy óriás vagy törpe, boszorkány vagy varázsló, sárkány vagy beszélő állat, aki segíti vagy akadályozza a hősöket. Csaba az ő segítségével meséli el a saját történetét. Elképze-
li és megéli az eseményeket, aztán papírt és ceruzát fog.

Nem szavakkal írja le mesés élményeit, hanem rajzokban kelti életre azokat. Vagyis mesekötődét működtet gondolatai és ceruzája segítségével. Így ő *nem fonalból, hanem vonalból* köt egymáshoz: árnyat a szabással, – csillagot az ápolóval, – álmot a halászszal, – tücsökzenét a lepárlóval, – időt a szelídítővel, – szárnyat a foltozóval.

Egyedi grafikáinak egy része *mesterségeket* mutat be egy sajátos, művészi látószögből. Ennek a csoportnak a Mesemesterségek címet adta. Alkotásaiból is kiderül, hogy mese és valóság kézen fogva járnak. A mesehősök hallgatnak ösztöneikre, nem létezik számukra lehetetlen. Ha segítőre van szükségük, hívják a napot, a szelet, az állatokat, és támogatásukkal a lombik varázsgömbbé, a ló paripává, az órafelhúzó pedig a világmindenség mozgatójává válik. Számomra ezeknek a rajzolt meséknek az a tanulsága, hogy az üveghegy mindenki előtt ott áll, csak fantázia, hit és kitartás kell ahhoz, hogy fel is jussunk rá.

A kiállított alkotások másik csoportja a lélekmesék – embermesék közé tartozik. Csaba Kapor cson élte gyermekkorát.

A 360 fős kisközség minden lakóját jól ismerte, mert velük napi kapcsolatban volt. Mindenkihez kötődik valamilyen élménye, története. Tehát nem portrékat rajzol róluk, nem arcvonásaikon vagy alkatukon van a hangsúly, hanem személyiségjegyeiken, gesztusai-
kon, lényükből fakadó lelkületükön. Ezek a grafikák tömörített élettörténetek, és képbe sűrített mesék. A meseíró Csaba, aki ez esetben sem szavakból, hanem vonalakból szövi, köti az eseményeket.

Barátságot köt Dorostyával és annak Zsuzsi nevű szamarával, mert mindannyian a természet adta szabadságot élvezik.

Szövetséget köt Gyula bácsival, pótnagypapává fogadja, mert mindenről tud mesélni és a lehetetlent is megteszi, például felhőt fűrészel, kitárja az ablakot a világra.

Egyezséget köt Vendi bácsival, a szőlőhegyen élő juhásszal és csósszal, hogy az ő életterébe, környezetébe rejthesse el jelképeinek sokaságát. Keressék meg a vízhordó gyerekeket, bárányokat, manókat, ökrös szekeret, bagolyt, könyvet.

Békét köt Kálmán János nevében a méhekkal, hogy védőruha nélkül is együtt tudjanak dolgozni.

Magánéletében pedig házasságot köt, vagy csomót az elvarratlan szálakra.

A kiállítás harmadik csoportjába tartozó darabok egyetlen könyv *illusztrációi*. Umberto Eco olasz író, irodalomkritikus és filozófus. Az ő 3. regénye „A TEGNAP SZIGETE”. (A cikkben szereplő első négy rajz ebből a támakörből való.) A grafikák értelmezéséhez elengedhetetlen a regény néhány mondatos összefoglalója: Roberto, a XVII. századi olasz ifjú hajótörést szenved a Csendes óceánon, de a hajó roncsaiba kapaszkodva eljut egy másik hajóra, amire felkapaszkodik. (fordított Robinson)

Ez a hajó a Daphne, ami egy öbölben horgonyoz. Az ifjú lassan felfedezi a hajót, amin bőven talál ellátmányt. Párhuzamosan leveleket ír szíve hölgyének, ezekből ismerjük meg a fiú múltját. Többek között azt, hogy harcolt a spanyolok ellen, járt Párizsban, sokat tanult, raboskodott a Bastille-ban, volt szerelmes és lett titkos ügynök. A lakatlannak hitt hajón rátalál Caspar atyára, az idős jezsuita szerzetesre. Hosszú beszélgetések során rájönnek, hogy mindketten ugyanazt a titkot keresik, talán a Salamon szigetet, aminek közelében lehet a dátumválasztó vonal, mert rá akarnak jönni, hogyan lehet meghatározni a hajók pontos helyzetét az óceánokon.

A regény fejezeteihez készült varázslatos illusztrációkat ezek ismeretében érdemes szemlélni.

Az alkotások három csoportját tehát Csaba mesekötője kapcsolja össze.

Egyik összekötő elem a *nézőpont*. Az összes rajz egészét egyszerre fogja be a szemünk. Alig vannak egyenes vonalak, szinte nincsenek sarkok vagy szögletek. Mintha még most is mozgásban lennének az események. A tér mintha lebegne, végtelen lenne. Ha alaposan megnézzük a grafikákat, jó néhány olyat találunk, amelyek megfordíthatók, úgyszintén érthető, értelmezhető képet kapunk.

A másik összekötő elem a *jelképek* rendszere. Az *életfa* a népmesék szinte elmaradhatatlan kelléke, hiszen ez köti össze az alvilágot a földdel és az éggel. A most látható rajzolt meséken az életfa nem egyenes, hanem szinte körbeöleli a témát, keretet ad neki. Ezekre az életfákra gyakran *létra* segítségével jutnak fel a szereplők. A létra a kitartás, haladás jelképe. Megtalálják a hajón, a malom, a zsákos ember kompozíciókon.

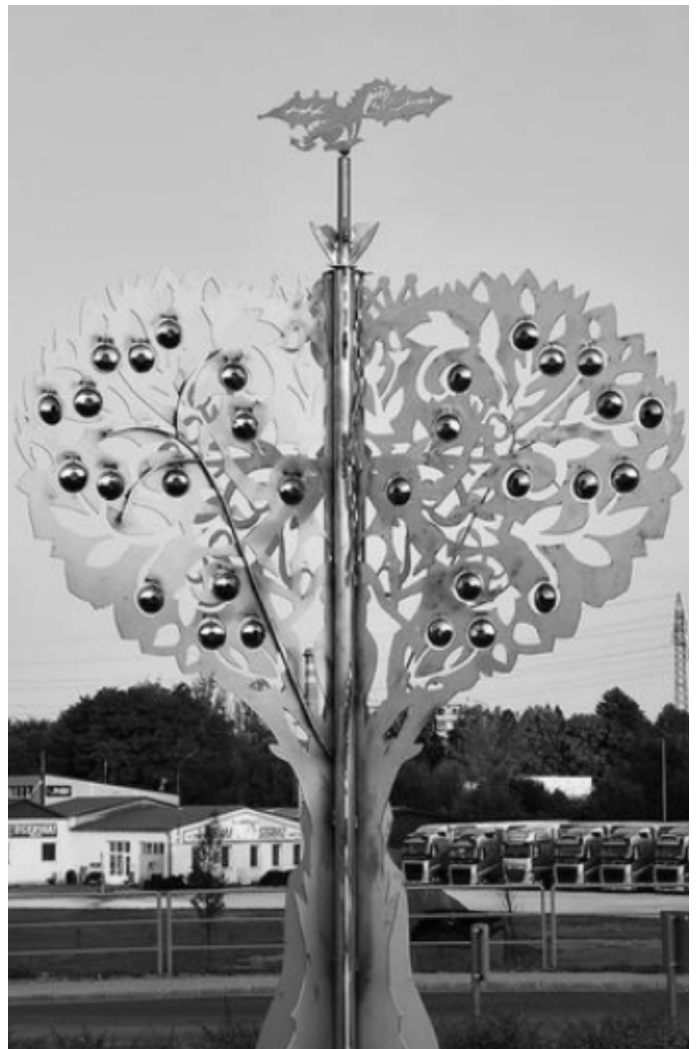
Különösen izgalmas a Vendi bácsi című mű, ahol gyökérből indul a létra, és egy másik fa gyökerén át annak törzsébe épül be.

A *kerék* is rengeteg rajzon szerepel, mint a haladás szimbóluma. A közlekedési eszközökön túl megtalálhatják a liftemelőn, fűrészgépen, gémeskúton, keresztapa mobil szalagfűrészén vagy az óralapon.

Az *állatok* azért kerültek a jelképek közé, mert a legtöbb esetben emberi tulajdonságok megtestesítői. A madarak közül a pulyka a harag és sértődöttség, a páva az önteltség, a bagoly a tudás, a liba pedig a tudatlanság jelképe. Kedves időtöltés lehet az alkotásokon felfedezni a többi, alig vagy jól elrejtett állatot is.

Végül a mesekötőében mi is *békét* köthetünk. Békét a mostani háborgó mindennapokkal szemben úgy, ahogy Csaba a ceruzájával teszi. Nincsenek harásny vonalak vagy színek. Nagyon finom mozdulatokkal, filigrán vonalakkal, részletgazdagsággal, egymásba kapcsolódó spirálokkal, körökkel és ívekkel fejezi ki elbeszélő kedvét, a meseszerűséget, a báj, és még a humort is.

Ha sikerült felkelteni az érdeklődésüket, ha megtalálták a saját kedves meséjüket, akkor hasznosan telt az együtt töltött idő.

Kapolcsi Kovács Csaba
és Kiss Miklós
mesebeli életfát idéző köztéri szobra
Aján

KÖNYVISMERTETÉS

HORVÁTH HILDA

Kedves Tagtársunk, Dr. Arató Antal a magyar művelődéstörténet régi adósságát törlesztette Perei Zoltánról megjelent impozáns monográfiájával. Kiadó: Hermész Német-Magyar Kulturális Egyesület Budapest, 2022.

Tóni azon kevesek egyike, aki már Perei életében felfigyelt a művész zsenialitására. A Jászberényi Városi Könyvtár – Járási Könyvtár igazgatójaként 1972-ben felismerte és elismerte az öntörvényű mester különleges világát. A nehezen megközelíthető művészt sikerült „megszelídítenie”, s baráti kapcsolatuk Perei haláláig tartott. Nekem írt szíves ajánlásában Tóni az írja, hogy „Addig élünk, amíg emlékeznek ránk; Perei életét ekképp hosszabbítanám.” Reméljük, hogy e tartalmas és szép monográfia örökre bevési Perei életművét a magyar művészet történetébe.

XI, 112x168 mm, 1979

A kötet a grafikai életmű egészét igyekszik bemutatni, noha a teljes sorozatok fellelése – nem beszélve a kronológiáról – sok esetben nehézségekbe ütközik. Kitűnő választásnak tartom, hogy a szerző nem időrendben tárgyalja a művész oeuvre-jét, hanem tematikus egységekben. Az életműre jellemző sorozatok bemutatása minden bizonnyal közelebb viszi a művészt a mai olvasóhoz.

A könyv a felderíthető adatokkal együtt közli a grafikákat, és a szerző köz- és magángyűjteményeket egyaránt bevont a kutatásba.

Arató Antal az összegyűjtött alkotások szám-bavételével és azzal, hogy korábbi ismertetések is megjelentet a művésről, kitarja a lehetőséget a

művészettörténeti szakma előtt, hogy Pereit végre az őt megillető méltó helyre tegyék a kánonban. Ehhez különösen Supka Magdolna méltatásai jelentenek kiindulópontot. Egyébként Manna néni volt az egyetlen műtörténész, aki Perei grafikáival még a művész életében érdemben foglalkozott. Örömteli, hogy a művész oeuvre-jének újraértékeléséhez az első és igen nagy lépést Arató Antal tette meg, aki a művész iránti megbecsüléssel és tisztelettel, könyvtárosi lelkiismeretességgel és alapossgal állította össze a kiadványt.

Perei Zoltán karakteres lapdúc fametszetei olykor meglepőek, máskor szikárok, néha humorosak. Művészete természetes módon kötődött a múlthoz, stílusa az archaikus művészetekben gyökerezett.

Ha emlékezetünkbe idézzük az egyik legkorábbi német ex librist, amely Hanns Igler (Johannes Knabensberg) nevére készült, akkor az 1450 körül készített sündisznót ábrázoló lap és Perei grafikai életműve között hihetetlen technikai és felfogásbeli rokonságot fedezünk fel.

Ugyanakkor elgondolkodhatunk azon, hogy vajon miért is maradt mellőzött a művész és életműve? Soha nem csapódott szekértáborokhoz, egyedi látásmódot képviselt. A dolgok lényegét, mély belső valóját ragadta meg – mindig őszintén. Művészete az igaz megtestesülése; személyiségében és alkotásaiban mindig etikus maradt. Az álságos világ nem állhatta ezt. Nem vettek róla tudomást. Reméljük, ezen túl fordul a kocka.

A könyv nemcsak tartalmas, hanem szép, igényes kivitelű is. Talán csak a könyvtáblán lévő felirat tagolásával nem érthetünk egyet: a művész születési ideje és halálának után rögtön a *Grafikák* szó következik, holott a grafikák természetesen nem ezt az időintervallumot fogják át.

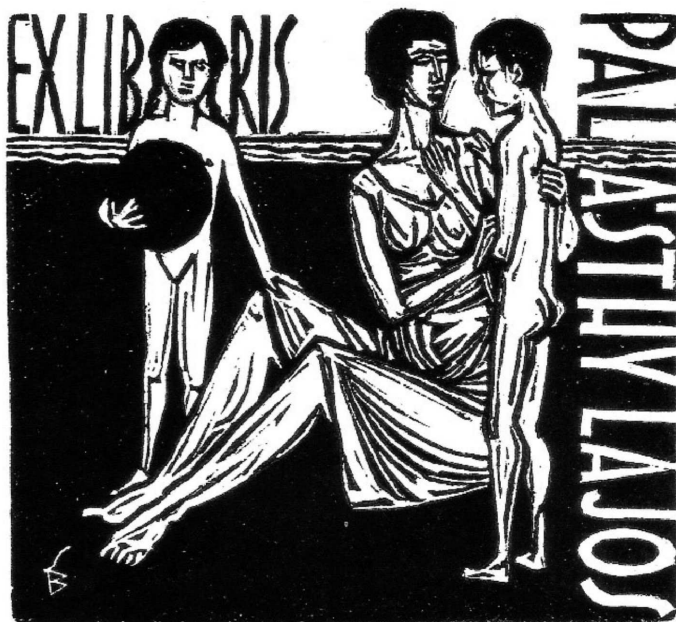
A kötet megjelenését a Kisgrafika Baráti Kör tagjai közül többen támogatják:

Nagy László Lázár
Pittmann Ildikó
Stokinger József

Mindenkinek köszönet jár, akik részt vettek a könyv létrehozásában – legfőképp pedig:

ARATÓ
ANTALNAK
köszönjük!

Stettner Béla, *op 80, X3, 68x73 mm, 1962*

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYARORSZÁG HÁZÁNA
a kultúra színe-java

MAGYAR | MŰVÉSZ | VILÁG

Köszöntő: Csibi Krisztina
Bevezető: Bedi Kata

2021-ben ünnepelte fennállásának 10. évfordulóját a Magyar Ház. Ennek kapcsán kiállítást szerveztek a magyar diaszpóra képzőművészeinek alkotásaiból. A Magyar Ház felhívást tett közzé a diaszpórában élő művészek felé a munkásságukat a Kárpát-medencében bemutató utazótárlat gondolatával, amelyre közel 300 alkotással jelentkeztek az alkotók szerte a világból. Mintegy negyven művész 1-1 műve szerepelt a vándorkiállításon, amit Budapesten kívül külföldön több helyen bemutatnak már. A világ körüli turné első állomása Innsbruck volt, aztán Topolya, majd Székely-udvarhely és Szatmárnémeti következett.

A kiállítást láthatják majd Afrikában, Amerikában, Ausztráliában és Ázsiában is az igényes művészet kedvelői a maga nemében egyedülálló gyűjteménnyel. A sokféle stílust és technikát képviselő alkotásokról képeskönyvet állítottak össze, a nagyvilágban élő magyar alkotók rövid életrajzával kísérve. Örömmel fedeztem fel köztük a KBK oszlopos tagja, sokáig titkára, Palásthy Lajos Németországban élő unokáját, Palásthy Gergely Ferencet. 1994-ben született Budapesten és Balatonfüzfőn nőtt fel. Középiskolai tanulmányait Veszprémben folytatta, majd Budapesten kertész-mérnöki diplomát szerzett. Az egyetemi évek alatt egyre világosabbá vált számára, hogy a papi hivatás az ő útja. 2017-től közel öt évet töltött Dél-Amerikában: két évet Paraguayban novíciátusban, 2019 márciusától pedig Santiago de Chileben tanult teológiát papi hivatására készülve. Majd Németországban folytatta tanulmányait. A kisgrafika, a fametszetek világával nagyapja, ismertette meg, aki egész életében gyűjtötte a kisgrafikai alkotásokat. Gergelyre nagy hatást gyakorolt nagyapja hatalmas kisgrafika-gyűjteménye, s ennek hatására kezdett el fametszéssel foglalkozni. „Sion de la Trinidad” című fametszete a világon található számos Schönstatt-szentély egyikét, a Santiago de Chileben, az Andok hegység lábánál található Sion de la Trinidad-szentélyt ábrázolja.

Palásthy Gergely Ferenc
Sion de la Trinidad, X2, 120x80 mm, 2021

**155 ÉVE SZÜLETETT
NAGY SÁNDOR**

Németbánya, 1868. május 18. –
Gödöllő, 1950. március 14.

**NAGY JÓZSEF
KÖNYVE**

X3, 85x60 mm, 1907

**140 ÉVE SZÜLETETT
KÓS KÁROLY**

Temesvár, 1883. december 16. –
Kolozsvár, 1977. augusztus 5.

*Ex libris
Dr. Reményi Károly
1977*

80x70 mm, 1977

**130 ÉVE SZÜLETETT
GÁBOR JENŐ**

Pécs, 1893. május 23. –
Pécs, 1968. szeptember 1.

X3, 47x51 mm

**120 ÉVE SZÜLETETT
DEBRECZENI LÁSZLÓ**

Marosvásárhely, 1903. december 18. –
Kolozsvár, 1986. szeptember 20.

**EX LIBRIS
DSIDA JENŐ**

op 2, X3, 107x65 mm, 1928

**115 ÉVE SZÜLETETT
FERY ANTAL**

Szerencs, 1908. június 12. –
Budapest, 1994. június 30.

op 22, X2, 66x60 mm, 1939

**95 ÉVE SZÜLETETT
VÁCI ANDRÁS**

Nyíregyháza, 1928. július 31. –
Budapest, 1989. december 26.

X3, 133x100 mm, 1972

**95 ÉVE SZÜLETETT
KISS TERÉZIA**

Vecsés, 1928. október 8.

hidegtűkarc, 62x65 mm

**95 ÉVE SZÜLETETT
STETTNER BÉLA**

Budapest, 1928. december 6. –
Budapest, 1984. május 30.

**JÓKIVÁNSÁGAIDAT
ÉS A CSALÁDOMNAK
NYÚJTOTT BARÁTIS
SEGÍTSÉGET EZ-
ÜTON KÜSZÖM**

op 263, X3, 87x50 mm 1972

**90 ÉVE SZÜLETETT
MEDGYESY MIKLÓS**

Kapuvár, 1933. január 21. –
Szombathely, 2002. január 31.

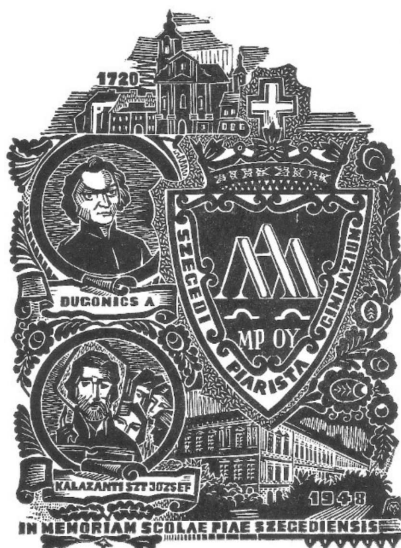
X3, 90x55 mm

CÍMERÁBRÁZOLÁS A KISGRAFIKÁKON

A címerek mindmáig tartó közkedveltsége a címerművészetnek, a pajzson látható címerábrák dekorativitásának, gyakran megdöbbentő, formabontó ábrázolásának, kompozícióinak, valamint egyszerűségének, mutatós színösszetételének köszönhető. A címerművészet ezért a címertan eszenciája.

CSIBY MIHÁLY

1922. április 9. – 2016. január 6.

op 197, X3, 130x95 mm, 1948

NAGY ÁRPÁD DÁNIEL

Gödöllő 1922 –

Kóka (Pest megye) 1985

op 129, X2, 70x48 mm

NAGY LÁSZLÓ LÁZÁR

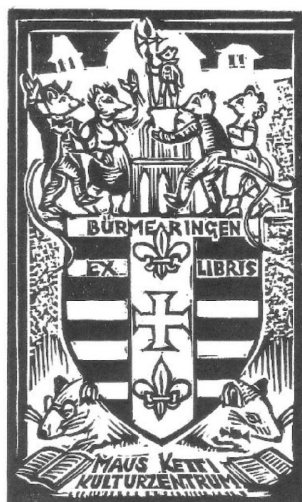
Vecsés 1935 – Cegléd 2019

op 118, X2, 93x71 mm, 1973

ÜRMÖS PÉTER

Pápa 1956. május 24.

op 156, X3, 114x65 mm, 1998

VARGA NÁNDOR LAJOS

Losonc 1895. január 1. –

Budapest, 1978. április 17.

C2, 73x55 mm, 1949

LÁSZLÓ ANNA

Szentes, 1946. október 4 –

Szeged, 2019. február 20.

C3, 62x97 mm

VÁRKONYI KÁROLY Debrecen

1910. január 31. – 2001. július 13.

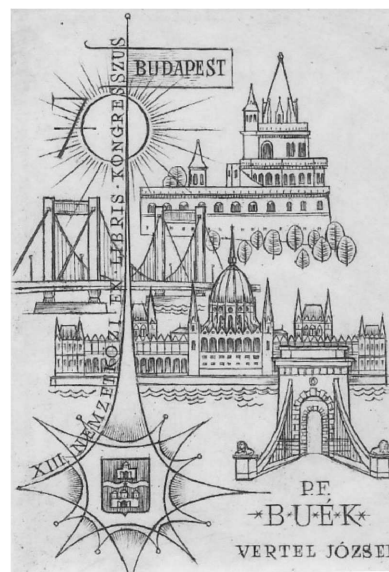

op 684, X3, 78x55 mm, 1973

VERTEL JÓZSEF

Dömös, 1992. január 2. –

Budapest, 1993. augusztus 5.

C3, 70x45 mm, 1970